

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért elsőzor 7 kr., másodsor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.
A sajtóterv czikkjei sora után 15 kr. előlegezést kell fizetni a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Egy kis tájékozás.

IV.

(Zs.) Még csak pár tájékozó szót a szebeni tartományi gyűlésnek az éppen szünetben levő új „országgyűlési alapszabály” létrehozásában követett eljárására; meglehet, hogy eltekintünk észrevételeinkkel, de hisz nem is igényeljük azok számbavételét, avagy éppen elfogadását.

A történelem hűségesen följegyezte elődeink mindazon hasztalan igyekezetét, melyet az erdélyi törvényhozás, és önkormányzat önállóságának fentartása körül évtizedek hosszú során át kifejtettek, s mi, e zaklatott nemzedék, bizonyára jobban ismerjük azon nagyfórtosságot indokokat, melyek a honvédség szükségességének elismerésére szükségképp vezetniök kellett, semhogy ama sypshusi munka folytatására kedvet érezhetnénk.

Nem minket, hanem éppen Erdély autonómiájának újabb barátait, azokat, kik mint látszik, elismerésmértő önbizalommal ugyan, de aligha több sikerre való kilátással vették át az általunk elejtett missiót, kell hogy érdekelje tehát az út, és mód, melyen Erdély közjogának összerokkadt épülete újból felépíttetni szándékolatik.

Feltűnhetett mindenki előtt azon aggodalmas töprekedés, melylyel a tartományi gyűlés tagjai a napirenden levő alapszabály minden egyes §-át megvitatták, gyakran 8—9, sőt több módosítványt, jobbítványt ajánlván csaknem minden külön mondatához. A ki tudja, mekkora előnnyel bír egy helyes szerkesztés, minden kellekkel felszerelt gép, az csak méltányolhatná a képviselő urak buzgóságát; de hogy mi fog történni azután, ha az erőmúlton minden követelményeinek netán megfelelő, e műmalom elkészült; lesz-e mit rajta örölni, erre, úgy látszik, figyelmét senki sem terjesztette ki.

Hogy ez miért van így, alig értenők, ha dr. Teutsch kezünkbe nem adná az ariadne-fonalat, s meg nem magyarázná, mikép a tartományi gyűlés azért vizsgálja ily vegyreszi pontossággal az új „Landtags Ornung” minden betűjét, de csak az illető tartományi gyűlés bizottmány által elébe terjesztett tervezet betűjét; mert az alkotmányos jogok gyakorlata akarja biztosítani s intézkedni ohaít, nehogy az csupa látszattá törpljön.

A cél, mint látszik, valóban üdvös, ha-hogy a szív is úgy érez, mikép a nyelv beszél, s az egész nyilatkozat nem egyéb talleyrandi fogásnál, amde a választott eszközök helyességét legyen szabad tagadnunk; mi legalább mindig abban a meggyőződésben élünk, hogy az alkotmányos élet biztosítéka nem a szók és betűk halmazában s egy csomó, csupán formáját tárgyzó §-ban alapzik, hanem abban a mit ezek a szók, betűk és §-ok tartalmazznak, s mikép eszközöztetik annak kivitele; már pedig, hogy az „új országgyűlési alapszabály” éppen azt nem fogja magában foglalni, mivel dr. Teutsch „célját” elérhetni, azt nem nehéz kimutatni.

Kissé „korszerűtlen” nek tetszhetik ugyan a jelen körülmények közt a multra való hivatkozás, könnyen kitehetnők magunkat azon szemrehányásnak, hogy a „modern” állam-bölcsekkal szemben az ósdiak sorába tartozunk; miután azonban éppen dr. Teutsch ur kezéből egy idő óta ki nem esnek az 1791-i törvényczikkek: követjük a jó példát s előveszszük mi is azt a „porfédte” füzetét.

Megengedjük, hogy Erdély jelen törvényhozása az alkotmányosság új életre ébresztését tűzte ki céljául; hasonló körülmények közt, hasonló 10 évi absolutismus megszűné-

se után ugyan ez ügyben fáradozott az 1791-i erdélyi országgyűlés is. Amde ez országgyűlés a XI. törvényczikk megalkotásakor „de modo et ordine celebrandum comitorium” ugyan e törvényczikk tartalmát következő logikai rendbe sorozta: „1-mo De constitutione dietarum. 2-do De objectis Dietarum. 3-tio De modo assummendorum in comitis negotiorum.”

A n.-szebeni tartományi gyűlés a tanácskozási tárgyává tett „Landtags Ordnung” megvitatásakor e rendet merőben megfordította, a gyűlés jövő alkalmatosságának megállapítását utoljára hagyta, s áttért a tanácskozás módjáról és rendjéről szóló §-ok ellátására a nélkül, hogy előbb a jövő erdélyi tartományi gyűlés hatáskörét meghatározni s körülírni törekedett volna, bárha ez szerintünk legalább legényegesebb része az említett tartománygyűlési statútumnak, s ennél fogva, ha dr. Teutsch az alkotmány biztosítási szándoka csakugyan komoly, legelső teendője lett volna a törvényhozásnak; lám az 1791-diki XI. törvényczikk 2-dik pontja azt mondja: hogy az erdélyi országgyűlés hatáskörébe tartozik minden a mi a közjólétet érdeklí s általában a törvényhozás körébe tartozik: „Objecta dietae ingenere sunt omnia, quae ad publica commoda et Legislationem pertinent.” stb.

Valóban nem győzünk eléggé csodálkozni, hogy éppen azok mulasztják el az autonómia szabatos definitióját, a kik Erdélynek fenmaradni kellett autonómiájáról, s a municipális önkormányzatról általában oly sokat tudnak mondani. Dr. Teutschal együtt igenis akadnak többen, kik tulajdonképp a ház belügyeit tárgyzó házszabályokba, vagy, a mint most nevezik, az ügyrendtartásba tartozó §-oknak az „országgyűlési alapszabályba” leendő beékelését sürgették, de körvonalozni azt, hogyan fog majd az az új szerkesztett „Erdély” kinézni, ismétléljük senkinek sem akart eszébe jutni.

Ha kérdjük, miben áll tehát Erdély helyére állítandó önkormányzata, azt nyerjük feleletül, hogy abból: a mit az octoberi diploma és februári patens meghagyott, s ha viszont kérdezzük, mit hagyott meg ama két okmány, ismét csak azt felelik; azt: a mit el nem vett. Már pedig az, hogy mi által lehetne e zsákutcából kivergődni, éppen Erdély külön állása előharczosainak gondoljai közé tartoznék, s azt hisszük, hogy nem volt, s nem is lesz jobb alkalom kellő világosságot deríteni e két kérdésre, melyet még mind a kétely s bizonytalanság ködö takargat.

Csekély nézelünk szerint, hogy egy bizonyos politikai tett autonómiával és municipális önkormányzattal bírónak mondathassék, akár egyes községről, akár valamely törvényhatóságról, s még inkább egy „országról” legyen szó, ugyanazon politikai testnek a léte, öntadat s önelhatározás mindazon kelleivel birnia kell, miknek segélyével állami egyéniségének kifejezést s akaratának érvényt szerezhet, szóval cselekvésre képesítve van; különben az autonómia és municipium szép szó lehet, de bármint igyekezzék dr. Teutsch elbarátni az alkotmányosság látszatossá válását, valóság még sem lesz soha.

Ítélt meg már most dr. Teutsch ur, ade az új „országgyűlési alapszabály” bármilyen csekély feleletet az elősorolt kérdésekre? Mi teljes lelki nyugalommal merjük állítani, hogy nem, s hogy ennek ellenkezőjét a tudós tudor ur sem bírná bebizonyítani.

Igaz, hogy egy ország alkotmánya nem egy napi munka, de ha apró szerzeményekből avagy éppen egyes elejtett morzsákból

állandó s magasztos, nevére méltó közjog még nem jött létre, meglehetősen horderejű mulasztásokból bizonyára még kevésbbé fog létesülni. Meglehet, hogy a n.-szebeni tartományi gyűlés jobban tudja a közjog formulázásának alkalmas idejét, de nekünk úgy tetszik, hogy a csodák ideje lejárt, s a püsztabeli hét árpakenyér története napjainkban ismétlődni nem fog.

Herellő-Szentpál, aug. 20.

Van hazánkban egy köztisztelőt, szeretet és bizalmat kivított érdemes ur, kit 32 évi munkálkodásában a közjó előmozdításában törekvéseiért mindig tiszteltem, hogy néha-néha nem pártoltam, azt nézeteim különbsége okozta, mindamellett a közszépra törekvésünk némely részletes nézetek különbsége mellett ugyan az volt.

Történetesen ma kezembe akadt a „Korunk”-nak folyó év és hó 17-ről kelt 97-dik számú K. L. alatti vezércikke, melyre hazafi kötelességemnek tartom a czikkirő figyelmeztetésére következőleg nyilatkozni:

1812-ben mártius 12-én Szebenben az akkori főkatona parancsnok és a 10-ik magyar lovas ezred tulajdonosa által mint hadapród (Cadet) ezen ezredbe felavatva, akkor, valamint több más alkalmakkal a zászló alatt le tettem hitemet a törvényes királyom és a felséges osztrákházhoz tartozó hűségre, s azt híven megtartottam.

A harezos idők multával hazatérve mint honi polgár folytattam polgári kötelességemet a mennyire kívántatt és teljesíteni módom volt, azóta már 43 év telt el, mely idő alatt a király és honi törvények rendelkezéseire gyakran esküdtem meg, hogy a kormányrendszer megváltoztatásába belé nem egyezem.

Már most kérem K. L. urat, nevezzen meg egy törvényes adatot, mely engem, és mindazokat, kik a királyok által megerősített, és törvényes hatállyal bíró törvények megsértésétől óvakodnak, utilitarismus tekintetéből azok ellen tenni feljogosítana, és azon országosan tisztelt hazafinak honunk önállására célzó szavait helytelennek, és jogtalanoknak állítani kényszerítene? *)

Gróf Haller Ignéz.

Az inségügyi középp. kormánybizottság jelentése.

320. i. k. k. b.

Egy éve, hogy a testvér-haza nagy részbeni terméketlenség következtében segélyre szorult magyarországi hazánkfiak igénybe kezd venni Erdély, jötekményeire mindig kész lakosainak felebaráti gyámolítását.

*) A „Korunk” fellépése ama lap eddigi egyik vezére ellen oly felfogásban alapszik, melyet részünkről nem osztunk; és gr. Bethlen János úr maga is bizonynyal szerényebb hogyssem magának tulajdonítsa az erdélyi magyarság magatartásának vezéri szerepét. Ezen magatartás oly mélyen gyökeredzik törvényes felfogásunkban s az azzal ellenkező körülményekben, hogy itt vezérre szükség sincsen, a hol annyira nyílt vezér az írott törvény. Ezen írott törvény volt azon vezéri zászló, mely minket különböző hírlapokat is egy irányban, egy programban tartott. Ez volt, a mely a királyi ház oly régi és megpróbált hűségű szolgáit is, minő a fenebbi levél írja, ki gróf Bethlen János úrtól mindig külön párt zászló alatt állott, s így mint talán vezér iránt pártfegyelmekkel soha sem tartozott; vele most a nemzet közös nézetében egyesítette. Azon nézet, melyet egy b. Kemény Ferencz, vagy gr. Mikó Imre éppen úgy oszt, mint a szélső ellenzék legkitűnőbb tagja Tisza László, vagy mint a szélsőföld legutolsó egykori szabad földesze, az nem redukálódott gróf Bethlen János vezéri szerepére, az a nemzet geniusának s köz felfogásának természetes következménye. Örömet ragadnánk tollat, hogy azon nézet-zavart, melyet Kővári barátunk fellépése előidézett, tisztázzuk, de e czélra oly recapitulatiók kellenének, melyek a sajtószabadság egész jogát követelik, s midőn meg vagyunk győződve, hogy Kővári egyenest belső impulzusai által vezéreltetik, nem látjuk méltányosnak csak felületesen szólani a mi által őt csak mélyebb gyamaba ejthetők, lehet mi meg vagyunk győződve, hogy őt eltelni lehet, de gyanasítani nem. Ezen indokból ez ügyhez szólani sem kívántunk, annyival kevésbbé, mert a megtámadott gróf a hazafias tisztább fénnyel áll, hogyssem őt védelmezni kellene. Szerk.

S majdnem egy éve, hogy ezen nagyfejedelemség felséges kir. főkörmányszéke, a komor jelenségek kellő tekintetbevételével, szükségét ismeri fel egy inségügyi központi kormánybizottság szerveztetésének; hogy ily uton, telhetőleg mozdítsa elő a segélyt igénylők érdekeit: egy kirekesztőleg ezen ügyvel foglalkozó testületre bízván, a szükséges könyöradományoknak mind a megkívántató nagyobb mértékbeni beszerzését, mind a beszerzeteknek maga helyén és idejében hasznosítását.

Csak kevés idő hijján egy éve annak is, hogy az ily okon és czélra megalakult központi bizottság, legelőször szólott Erdély közgazgatási tisztathatóságához, s ezek által az ország minden rendi lakosaihoz: felhiva ama zokat — közremunkálásra, s ez utóbbiakat — az inségleges sorsának a felebaráti szeretet követelményeire képest tehetségei szerinti enyhítésére.

És a következmények tanúsíták, hogy a felséges kir. főkörmányszéknek amaz intézkedése teljesen czélszerű vala; mert — ama napról kezdve a mint az érintett központi bizottsági felhívó körlevél kibocsátatott, Erdély majdnem valamennyi törvényhatóságában, városok s minden rendi községek egy, mint az egyesek, siettek meghozni az emberiség oltárára a szenvedőknek igényelt áldozatokat; s ilyképp a legtöbb tisztathatóság és fiók-bizottság sikeres és ernyedetlen közremunkálásával, ezen központi kormánybizottságnak lehetséges lön: az eléje tűzött feladatot kellően megoldhatnia; eszközölhetvén egyfelől a segélyzendők illő ellátását, s más részről a szükséges ellátástól nagy mértékben föltételezett rendbiztosítást.

A szüktermés okozta nyomor, a testvér Magyarországon megszünt. Dús természettel borította el az idén az Ur ama mezőket, melyektől a mult évben áldását megvonni jóvak talála.

A felséges kir. főkörmányszék ezen öröndetes körülmény tudatában egy talála, hogy az idő eljött, melyben az inségügyi központi kormánybizottság továbbra nélkülözhető; s közelebbi július 13-ról 20,706. 1864. s. alatti magas intézvénnyel elrendelni méltóztatott, hogy a központi bizottság teendőit befejezve, működni megszűnjék és feloszoljon.

Midőn már a központi bizottság ily utasítás szerint, ezen nagyfejedelemség t. cz. tisztathatóságait, a mai napon történt feloszlása felől ennel értesíti, egyszersmind végzavait intézi mindazon t. cz. tisztathatóságokhoz, fiók-bizottságokhoz, testületekhez és társulatokhoz, ezek között kiválólág a kolozsvári t. cz. jötekmény növeletéhez, s magánosokhoz, a melyek s a kik becses közreműködésükkel, segédkezésükkel szíves és nem ritkán bő adakozásaikkal azon óhajtott helyzetbe tették, hogy az inségleges szükségéi fűdözhetesire a központi pénztárból szorgalmazott összegeket kimenthor, és pedig a szükséges mértékben kijuttathatá, s a ritka zordságu mult teli időszakban nagyobbára nejeikkel és apróbb gyermekeikkel gyakran csaknem meztelen megjelenteket felruházták, és mindezeket házi tüzhelyeikhez visszatérhetősökben magán körülményeik méltányos tekintetbe vételével fűdöszeghették.

Kellemes kötelességet teljesít pedig, ez ötletből a központi kormánybizottság közutadtra juttatván ennel, habár csak általánoságban, ama pénzmennyiségét, a mely a rendelkezése alatti központi pénztárba a szervekedés napjától, u. m. a mult 1863 szeptember 21-diktől a végül irt napig, mint a feloszlás idejéig, begyűlt: folyván be abba, az ország fűdöszámvévi helyettesítő által vezetett számadás szerint, pénzbeli adakozásokból és a szüklikűdők élelmezésére felajánlott s egyrészen azon czélra is fordított ajándék-termény maradéka előirásatából: 24,467 frt 99½ kr, hetvenkilencz darab csász. egyes és egy 20 francos francia arany, melyből elkölletett az Erdélyben tartózkodott inséglegesekre 6,653 frt 62½ krt, és felküldetett a nagyméltóságu magyar kir. helytartó-tanácsnhoz, mint fölösleg 12,121 frt 28¼ kr, összesen: 18, 774 frt 90¾ kr és 53 db cs. egyes arany; van tehát maradék: 5,693 frt 8¼ kr s 26 darab cs. egyes és egy db 20 francos francia arany.

A felséges kir. főkörmányszék, előbb már idézett magas intézvénnyel, az itt irt számokban mutatkozó eredményeik elégtelenségét kifejezni, annyival is méltányosnak ismerve,

mert a központi pénztárba folyt tetemesb összegnek a törvényhatóságokból, s lelkes egyesek adakozásából sikerült begyűjtésén kívül, hivatalos adatokhoz képest, Erdélyben még három ezer főnyi testvér-hazai népség is telt; a központi bizottság, ugyanazon intévényben vett utasításhoz képest, a méltányol elismerést a tisztathatóságok irányában, az egyes adakozók részére pedig a sokszorosan kiérdemelt köszönetet, egy a tisztelettel említett országos főköormányhatóság, mint emaga, és különösen a segélyeztetek nevében, ezennel nyíltan kifejezi; de mellőzhetlen kötelességnek ismeri a központi kormánybizottság, kiváló köszönetét nyilvánítani jelesen azon erdélyieknek, a kik a testvér hazából bejöttüket hajlék alá fogadák, táplálják, nem ritkán ruházták; mint szintén az oly tisztathatóságoknak, s illetőleg főköbizottságoknak, melyek nemes kötelességérzetből, vagy a körülmények helyes felfogásából indulva ki, ernyedetlen kitartással jártak el e sanyarú ügyben, s kellőleg támogatták a központi bizottságot sokszoros teendői foganatosításában.

Meg lévén pedig győződve egy a felsőleges kir. főköormányzók, mint ezen központi bizottság is a felől, hogy a szíves adakozók nemes áldozatkészségének méltó viszonzásául, s t. cz. tisztathatóságok huzamos fáradozásainak erkölcsi jutalmául szolgáló, ha azon körülmény hivatalos uton juttatott köztudomásra, mikép amaz összeg, melyről előbb említve van, hogy a magyar kir. helytartó-tanácsához, mint a központi pénztár fölsőlege 12,121 frt 28 $\frac{1}{2}$ kr és 53 darab cs. egyes aranyban felküldeték, ugyanazon testvér-hazai országos főköormányhatóságtól, majdnem teljes mennyiségében, az erdélyi jégverések és árvizek által károsultak segélyezésére ajánlatot fel; a mennyiben ebből tízezer forint a felsőleges kir. főköormányzókhoz már át is juttatott;

— ily meggyőződésből folyólag, a központi bizottság hivatalos szívesseggel találja meg a t. cz. tisztathatóságokat, hogy ezen körülményt az elemi csapásoktól látogatott erdélyi illető lakosok vigaszára köztudomásra eljuttatni szíveskedjenek; ugyanazon alkalommal megemlíthetvén, hogy a kir. főköormányzók nagyméltóságu elnöksége mitsem kételkedve, hogy a testvérhazai, különben is már megszűnt inség enyhítésére szánt adományok egy részének ily reménytelenül fölmerült nyomor apasztására fordítandása, a nemes adakozók öhajtsáival találkozni fog, a kellő lépéseket magarendin a végett is megtette, hogy az inségügyi központi pénztár előbb megírt maradéka, hasonlóképpen az erdélyi károsultak javára fordíthatassék.

Végre szükséges tudomásul értesíti ezen központi kormánybizottság a t. cz. tisztathatóságokat, hogy az inségügyet tárgyzó számadatok, s az ezekkel kapcsolatos kimutatások átvizsgálás végett a tartományi kir. főszámvevősegekhez tétettek át; a vizsgálat eredményéről értesítések pedig, a t. cz. tisztathatóságok

hoz, annak idejében a felsőleges kir. főköormányzók, mint a mely országos főköormányhatóságokhoz a tartományi főszámvevősegek vonatkozó jelentéseit ezen központi bizottság felosztása után közvetlen intézendő, fognak lejutatni.

Az inségügyi központi kormánybizottság, Kolozsvárt, július 28-án 1864. tartott üléséből.

Szaecsvay Zsigmond.

Lugosi József,
biz. jegyző.

Szebeni dolgok.

N. Szeben, aug. 26.

A tartományi gyűlés mai ülésében megint több község kérvénye olvastatott, melyek az illető bizottmányokhoz utasítván, tárgyalás alá került Puncsari indítványa, melyszert az országgyűlési összejutésekor azonnal a választások megírálása veendő elé, mi is határozatul elfogadtatott.

Ezután tárgyalatott a b. Bedeus indítványa, mely szert az ideiglenes országgyűlési rend 70 és 71 §§. az országgy. rendbe beveendő lennének. E §§. következőleg szólnak: „Minden országgy. tagnak joga van, az orsz. gy. elnökhöz vagy osztályok avagy bizottmányok előlüléhez intézett kérdések által a napirendre ki nem tűzött tárgyat szóba hozni. Egy már megkezdett tárgyalást kérdeményszerűen (interpellatio) által félbeszakítani semmi esetre se szabad. Interpellatio, melyeket egy országgy. tag a kir. főköormányzók elnökhöz kíván intézni, az országgy. elnökhöz írásban és tíz aláírással ellátva adandók át, azok utóbbi által a főköormányzók elnökével közöltenek és az ülésben felolvastatnak. Az ily kérdeményszerűekre adandó feleletek vagy azoknak megtagadása az orsz. gy. elnökhöz intézettek és ez által az országgyűlésnek tudtára adatnak. Kérdeményszerűek és az ezekre adott feleletek felett vitának nincs helye.” — Elfogadtatott.

Plecker indítványai a követek immunitását illetőleg, a mint a kisebbségi javaslat 16. és 17. §-lyekben foglalvák, kerülvén szövegbe.

Schmidt comes ajánlja azok elfogadását már csak azért is, mert a követek szólás-szabadsága régi törvények szert szintén biztosítva volt; de eféle régebbi törvényekre nem kell itt hivatkozni; legfőlebb majd a feliratban lehetne ezt felhozni. Mind a két § elfogadtatott.

Hosszasabb vita támadott Obert indítványa felett, mely szert az országgy. felosztása esetében, az haladéktalanul ismét összehívandó, tevékenysége csak a törvényhozási időszak még hátralevő idején át tarthat.

Ehez Fogarassy is hozzá szol. Nézete felett az erd. orsz. gy. nem jöhet a kormány-nyal oly viszályba, hogy felosztására kerüljön; nincs oly széles hatáskör, hogy áltállyal ugynevezett kabinetkérdések idézethessenek elő; nincs semmi dolga a költségvetéssel, külügyvel, háborúval. E gyűlés eddig nagy

egyetértésben van a kormány-nyal, mely maga lépett e reform tervek terére. Országgyűlés-felosztás csak oly országokban fordul elő, a hol a ministerium a többség által kományoz s a ministerfelelősség törvénye fenáll. Az egész §-t kihagyni ajánlja.

Obert ellenkező nézetben van, s például felhozza Dalmatországot. Ha Schmerling a ministeriumról lemondana s helyébe visszatérne Golouchowsky, ez valószínű, hogy felosztatná ez országgyűlést mostani álláspont-jáért.

Még többen beszéltek, de végre is szavazásra kerülvén, az indítvány 3 szavazattöbbséggel elvetetett.

Russu indítványa meghatározatott, hogy oly hivatalnokoktól, a kik megválasztattak, a szabadság semmi szia alatt meg nem tagadható és a fizetésükből semmit se szabad levonni.

A 72. §. az eredeti szöveg szert fogadtatott el, mire a gyűlés bezárattott.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Torda, aug. 25.

A „K. Közlöny” 99. ide számú ívén Tordáról f. évi augusztus 17 én „Sokkal többen” aláírás alatt kiadott nyilatkozatra, mely által 95. számú ívén megjelent országgyűlési követeléstől tett tudósításunk hitelességét megintatni, igaz voltát megdönteni igyekeztünk, s minden igaz ok nélkül Torda városa és annak polgárai nevében, kiknek és kinek eljárásáról mi nem szoltottunk, igyekeztünk megdönteni, valamint csak egy közlőről beszélnek, nem „többen” tudósítók, ezennel kinyilatkoztatjuk vagy is inkább tudatni kívánjuk, miszerint mindazok, melyeket tudósításunkban írtunk, mind igazak, sőt annál több igaz is történt, például: „sós-kútunkat elvesztik, ha Érsek E. nem lesz követ, városunkra több adót rónak” stb., még olyanok, melyeket, ha önök kívánják, bármely itélőszék előtt nevévelk nyilvánosságra derítjük és azokat is elmondjuk, s miket ott elmondunk hazánk és nemzetünk elébe terjesztjük annak idejében.

Torda, aug. 26.

Városunk három nap óta ünnepies színt öltött. Olyan sürgős, olyan forgás van, mint egy restauratoriok szokott volt lenni. Jövő-menők serege lepi el este és délbe a főpiacot és utcákat, hol minden érkező szekeret megállít a szállásoló bizottmány; de ez se, hogy sem tud instructioja szert cselekedni, mert a vendég-szerető polgárság egyik a másik kezéből kapja ki az érkezőket. Kíváncsi-lag állják körül a leszálló vendégeket, s oly meleg kézszorítások történnek, soha se látott, csak nevékről ismert jeles férfiak, mint az

*) A vitát e tárgya felett lapunkban béfejeztetnek Szerk.

a legjobb barátok közt szokás. És a kik érkeznek rendre, kik velünk többnyire egy nyelven beszélnek, minket magokéink mondanak, s ez nekünk olyan kimondhatatlanul jól esik. Jön az embernek elhinni, hogy a föld, melyen lakunk; talán csakugyan Hunniához tartozik. A szállástadó házak viszhangzanak a tisztelgők, ismerkedni kívánók zajától. Mindenki tudni, látni, ismerni akarja mindenkit. Másik lopva, alig hallhatólag kérdezősködik? Melyik hát az a Xantus, a ki a magyar nevet tisztelté, kedvelté tette a föld másik felén is, az az erdélyi, széklely ösüktől származott, második Farkas Sándor, ki megfoghatatlan bonzseretete sugáraival a meszsze oceanon túlra is nemes szellemé világát árasztja hazájára? És melyik az a Szász Károly? Előmassa a feledhetlen apának, ki mint a vér a szívnek, hol egyik, hol másik kamarájába titli fél lakását, s mindkettőt egyenlő szeretettel élte és melengeti, és azon nyúlunk, tisztelettel parancsoló sz, s azon meghajlott vállu, de mozgékony, kedves kedélyű kopasz fő, ki nőinket, és leányainkat kellemes modorú társalgásával rendre lebilincseli, mind természetudományai haladás képviselei Magyar-honban s külföldön: Kubinyi, Friwalszki itt meg Morocz, Szabó, Rózai, de miért szám-lálnok rendre? Neveiket szolgálatosan bejegyeztük tárczáinkba, becses emlékeket pedig szívünkbe, éppen szívünkbe véstük.

Eredeti volt, a mit városunk egyik gyógy-szeresze V. S. tett. Nevenapját e hó 24-kére tette át, s arra a városba, a vidékre, s Kolozsvárt lakó családjának minden tagját, ismerőseit, barátait nagy számmal meghívta. Hozzá volt szállásolva Kubinyi Agost társával, s meghívá mindazokat, kik már délelőtt megérkezve a Torda-hasadék megszelídésére tettek kirándulást. Nökből, férfiakból, több mint 60 személyre menő díszes társaság között a megérkezőket, s azonnal vidám zene s zajló társaság közt kezdődött a magyar bőkezűséggel azon lakoma, melyet szebbnél szebb s ily iztű köztületek fűszereztek. A lakoma után magyar szokás szert táncz ke-rekedik, melybe a fiatal lelkű öreg Friwalszki a ház egyik asszonyával a jelen voltak tapsai s éljen kiáltásaitól kísérve, amugy magyarosan kirugta a lengyel polkát. Ki van mondva, hogy ezen kedves este emlékeztet, ezután a házán Samu napját, minden évben előbb fog-ják tartani két nappal, akár mit mondjanak a naptárasinálók.

25-kén este a városi főhadnagy s kamarai tisztség vezetése mellett az új-tordai hegyet átfúró, s a tulsó völgybe fekvő bányák-ba vezető nagyszerűt tünelt látogatták meg az estére megérkezett vendégeink, melyet csak rögtönözve ugyan, de elég szépen világítottak ki arra, hogy mindent lássanak, a mit látni kellett. Kijövet gyújtott lámpa-fény-nél s zene kíséret mellett vonultak vissza a városba s kirendelt szállásaikra. I. l.

TÁRCZA. UTI-RAJZOK

Fejérvártól Zalathnáig.

(Folytatás).

Preszákaból kiérve, a vidék egészen s hirtelen megváltozik, Fenesnek kies vidéke vonzza az embert, a gyönyörű kis lapály rengeteg töröküzájával, az alföldi lakos egy-egy nagyobb kertjére emlékeztet némileg. Észrevételem szert az egész környékben ez a leg-gazdagabb külség, talaja bőven termő mindenütt, nagy kiterjedésű határán számtalan jubat tart, bő vizeiben tömegtelen sokaságu pisztrang találhatik; ám maga a helység mégis rendetlen, piszkos, mint az ép egészséges al-mán az ütődés foljai. Beszéltem egy pár te-hetősebb emberrel: van-e iskolák? „van.” Járják-e? „senki”, volt az egyszerű válasz.

Hiába! apja, anyja eldudott élni a könyvek nélkül, a csekély részben fölemelkedettek, pedig inkább politizálnak, a helyett, hogy a népet szorítsák gyermekük kimivelésére; tud-e nép vallásának igazságáról? ért-e szertar-tásának csak egyik pontját? birt-e a tiszta erkölcsök gyér fogalmával? fájdalom semmit. S mégis ájtatos a bigottság, de nem jámbor; tudatlanságában kárhözható a más felekeze-tűket iránt; innen látszik az, miszerint a föl-világosodás szűli a szabadságot, míg a sötét-ség minden engedményeivel is veszélyes és visszataszító.

Ily gondolatok között értem el Galaczt, hol a magas kincstárnak csinos serfűző háza van, természetesen zsidó kézben, kik legtöbb pénzt tudnak előteremteni, s legbővebb hasz-not hajtani, önkénytelenül eszembe jut: „nem vagy a császár barátja.”

Petrozsánt hagytam meg el, s aztán Za-lathna határán voltam.

Mielőtt a városba lépünk, nézzük körül a Zsidó-hegyet. Képzeld meg magának az olvasó

egy kissé tökéletlen gúlát, fákkal fölezico-mázva s előtte áll a Zsidó-hegy.

Hajdanta vár állhatott rajta, mi a tetejé-ben találtató téglák tisztán bizonyítanak, nem volt annyi időm, hogy személyesen kutathat-tam volna, a régiség itteni maradványait.

A vár kétségen kívül még a dákok által építtetett, kiknek, hogy erre telepítvényük volt, mutatja azon görög fölrású dák pénz, mely egykor történetesen kezembe került. A történelemből tudjuk pedig, miszerint a hon-talan zsidók e hős nemzet karjaiba menekültek, s velük együtt csatáztak Róma legioi ellen. Valjón nem e hely megvédésével bizat-tak meg a zsidók? annyi mindenestre bizo-nyos, hogy a helyek nevei maig magokon vi-selők az ősi itteni lakotól származott elneve-zést p. Dumbárya, Troján, Fogulec stb.; az is megtörténhetik ugyan, hogy a váraos a rómaiak három itteni coloniáinak letelepítése után emellettett a zsidó rabzolgák által.

A jelenlegi városon alól elhuzódó hegy-láb végénél, tehát csaknem a mai Petrozsán kö-zelében állott a hajdani Zalathna, egyike a már nevezett három telepítvénynek, melyek-nek más ketteje a mai Abrudbánya, s a Ve-respatakól jobbra elnyúló mezőkön létez-belett.

A jelenlegi Zalathna alól, hoszu menet-ken számtalan épület-anyagok hevernek, a kertek s szántóföldek talaja ki tudja mily fönséges csarnokokat takar most el?

Itt éltek ők, a világ hatalmas caesarjának tisztviselői, itt törték össze a dák nemzet utolsó lobogóját, innen küldözték fel a tönér-dek kincseit, hogy otthon gazdagságban élve, annál könnyebben szerezhessék meg az esz-közöket a nemzetek leigázására; ah Róma sokat vétkezett, s mi mégis bámuljuk ször-nű elpusztulását, s mi még sem hiszünk az Isten sujtoló igazságában!

A térség, a fátlan mezők és dombok is igazolják ezen állítást; a város mostani része rengeteg erdő lehetett, minek bizonyosságul álljon az ugynevezett „Apafi vadász háza”,

mely legrégibb épület Zalathnán; a hagio-mány ugyanis azt tartja: miszerint e tanya csak magában állott itt egykor, s körötte va-dakkal bővelkedő rengeteg s mi legfőbb, ezen — most már fájdalom romokban heverő — fal-lakon semminemű római emlék kődarab nem pompázik, mi kétségen kívül onnan eredhetett: mert vagy a volt colonia maradványait ho-mok fűde, vagy ezelszentülennék tűnt fel a törtött téglákiból építés, miután a bányászát, mely a felsőbb vidékeken szorgalmatosan üze-tett, elég bő s jó anyagot szolgáltatott a kül-lönben csekélyszéri lakra.

Igy lesznek hamuvá a városok, és a tiszta faj, mely lakta, elkorcsosodott gyűlevész nép. Szomorú gondolatok között léptem be Za-lathnára, az idő szép volt, fényesen tündökölt a nap, hogy annál jobban megláthassam a romokat, a pusztulást, mely szívetem borzongatá; felni kezdtem, majd ismét búsan haj-tám le fejem, szemem könnyekkel telek meg és sirattam az emberiséget.

A város külszíneze csinosnak mondható, rendezettség sokrészén meglepő, s ha díszes épületei mind fenállának, igazán kedves s minden tekintetben szép város lenne.

Épületei közül különösen kellemes a r. k. egyház karsu tornyával, s bármely oldalról tekintse az ember, az építésbeni összhangzat gyönyörrel tölti el a lelket.

Jeles s sok tekintetben pártatlan az itteni kohó is, melyet a jelenlegi kobónagy Ö. F. javított meg, s rendezett be célirányosan; miután 48-ban ez is, mint a többi, a lángok marialéka lett. Roppant fölolvastani való anyaga van, mert az offenbányai kobók szű-nelvelvén, az egész — még a távol fekvő vi-dékek is ide hozták természetnyelveiket — kár, hogy sokszor nincs elegendő víze.

A vidék felette kies, mindjárt délfele a kaszta-aprita oly nyájasan tekint a városra, annyi kellemet kölcsönöz neki, hogy az ember önkénytelenül is kérdezi, tudni akarja nevét. Ez az egyetlen közeli hegyoldal, melyet, mint neve is mutatja, kiirtani tilos volt.

Szépen rendezett nyughelyek vannak itt, kellemes tánczterem a közepén, százados fái tel-yék nevekkel; szóval az egész elrendezés a hajdani nép mívelt izlésére mutat, nem hiába is nevezték kis Bécsnek,

Egy-két öreg szomorúan beszélget a lettnit jobb napokról, egykor ide jöttek az ifiak mulatni, e lombok alatt csevegett gyermekeivel az anyja, e fák között futottak a szerelmesek, és a féltő leányka itt szedett violát emléktül a boldogságának. E hely volt az egykori zalathnaiaknak Eldorádója, vasár s ünnepnapokon színháza, hol a madarak a zenészek, s rendező az örök szép természet.

Most minden megváltozott. Tán kétszer voltam rajta, de senkit sem láttam ott. Hiába le a városra nézni, nem is valami lélekemelő, e pont az ugyanis, honnan a rombolás egész zordonságában tűnik fel s első pillanatra azt véli a szemelőt, mintha a roskadozó falak míg ide felérkezett, az ép házakat is magok alá temették volna.

Aztán meg sokat vesztett e hely jelentő-ségéből a föntdicsért kobónagy ur által ülte-tett kies sétány-nal, mely a város közepén nem csak szép, de emlékeztet is, a forrad-lom előtt itt állott a kir. gymnasium; s val-jon lehet-e kedvesebbet gondolni, mint mikor a tudományok temetőjén előlák a keresztek, melyeknek levelei tavasz, és nyáron által oly igéző zöldék?

A mi a hivatalos testületeket illeti, itt szé-ke az erdélyi tekintélyes bányakapitányság, két hivatali személyzettel, hasonlóképpen a közigazgatás szolgabírói járásának központja lenne; továbbá a kincstári gazdaságat részéről: az erdészet négy egyénnel s néhány gyakork-nokkal, ez egyszersmint az uradalom kezelője; a tekintetes kohászat, testülete öt tisztből áll; az ércvizsgáló hivatal, próbamesterei, négy egyénnel. Van itt továbbá két kir. orvosi állo-más, gyógyszerár, posta, mindenféle mester-ember, és mint mindenütt számfellett sok bolt,

(Folytatjuk.)

Küküllővár vidéke. aug. hó.
Bármennyire igénybe veszik is e becses lapot s tisztelt olvasók közönségének figyelmét az új követválasztások, s bármennyire örveadjunk is feleink elvszilárdásának s következetességének, nem lesz felesleges ezek mellett az ez évi aratásnak eredményét is figyelemmel kísérni.

A gazdaságot minden eddig felmerült teendői közt az idő leginkább kedvezett a szériának, mennyiben derült, meleg napokkal szolgált az egybegyűjtés- és hordásra. Határainkat mindenfelé sűrű kalangyák ékesíték, s ha az eresztés és siker megfelelne a kalangyák számának, ugy ez év kiérdemelné a legdusabb búzatermést hozott évek közé számítás. *) De részint, mert esőzés közt a szemek kellő nagyságra nem fejlődhetek; részint, mert kora dőltség miatt gabonánk annyira elhásodott, hogy egy oly kalangya, mely rendes időjárás következtében máskor négy kis rékát is adott, most alig ereszt meg a két kis rékát; a középszerű évek felébe egy fokkal sem lesz ez emelendő. Mégis tekintve a gabona-ár már is jóval alább szállítását; tekintve azt, hogy vizár által okozott széná-vesztéseinket, szénafüveink nem kis mértékben titik helyre, kivált ha töröküzimokat is úgy kedvező szeptember megérésre segíti; e vidék egy lesz azok közül, melyek az esőzés és többszöri vízkiöntések által előidézett inséget legkevésbé fogják érezni!

Folyó hó 19—22-ig folyt le Küküllővárt a legnevezetesebb, ugynevezett István király napi országos baromvár-ár; a kelet ár meg lehetősnek, a kelendőség pedig az eddigiekhez mérve éppen nagyon mondható; mivel az eladott marhák száma meghaladja a 1,100-at. Sok kelt el különösen az ökrökből, s a legjobbaknak párja 200—240 o. é. fron; kevesebb a tehenekből, párja 100—130 ft.; a lovak közül inkább csak a farszto munkához szokott s nyomtatásra alkalmasokat szedték az alföldiek és bánáták.

Különösnek lehet nevezni a vásárok hasonbörleje által tetszés szerint felemelt, egy darab marha után fizetni kellett vásárvárat, mennyiben az a kormány-lapokban kiszabott vámtarifától egészen eltér; követeltetvén minden eladott marháért 20 o. é. kr. még sokkal különösebb, hogy e visszatér az ezt megakadályozni jogos bíróság szemelattára, s fellehallatára történik, s hogy eleje csak azért nem vétetik, mert a sérelmek (mint alólt jelenlétében egy hivatalnok beszélt), nem pa naszolnak. Ez élv szerint a tolvaj szabadon üzleti mesterséget, mert ha más fel nem pa naszolja, a bíró tudása meg nem rövidíti keresetmódját. Nem lenne jó, ha valamint a más vásárokon, ugy itt is nagy számmal megjelent zsebvágók ez engedélyt basznokra kezdenék fordítani, így is Boskói ügyességgel nem egynek ürítették ki zsebt.

r. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

(Necrolog.) Ince Agnes özv. Bartalis János és Ince Mihály, a magok és minden rokonok nevében bánatos szívvel tudatják, hogy szeretett testvér-bátyjuk Ince Sámuel fő-kormánybíró nyugalmazott fogalmazó folyó hó 27-dikén reggeli ötöd-fél órakor elhunyt. Élete 71 évre terjedt, melyből az utolsó esztendő nagyobb részét kínos nyavalya emésztette f. l. s tette próbára az üdvözült keresztényi hitét, béke-úrsét.

Magyarország fővárosának egy napilapja, az ügyesen szerkesztett „Látcső”, mely céljával különösen a főváros helyi érdekeinek képviselését tűzte volt ki s e feladatának jól meg is felelt, a kiadó Heckenast nem találván elég jövedelmező vállalatnak, a jövő évnegyeden kezdve meg fog szűnni. Senki se kíváncsi, hogy csupa hazafiaságból oly vállalat kiadó kezébe került volna, a mely haszon reményével nem bízt. De tekintve azt, hogy ez ügyes kis lap életrevalósága és a közönség részvételének próbáján nem a kedvezőtlen nyári hónapok eredménye lett volna véendő, s tekintve, hogy e népszerű kis közlöny egyetlen magyar helyilapja a fővárosnak, a kiadó, ki a magyar irodalom után gazdagodott meg, saját érdekében is tovább élthetett volna tán e lapot, a melynek megszüntetése Heckenast ur vállalkozási szellemének nagy hanyatlását jelzi.

Az „Oesterr. Ztg.” erősen nekimegy a „Presse”-nek, bizonyítgatva, hogy magyar országgyűlés összehívásáról szó sem lehet addig, míg az országban kormánypart nem lesz; kormánypart alakítására azonban idő kell; most tehát a legelső teendő az, hogy az ország közizgatását oly hivatalnokok kezébe bízzák, kik a kormány szemelében működnek s képesek a népet a kormány szándékaival megbarátkoztatni, az ellenfél szándé-

kait pedig megfúszítani. És az „Oesterr. Ztg.” Erdélyre mutat, mint követendő példára — éppen ellenkezőleg a „Presse”-vel, mely az erdélyi elbánást Magyarországnak nem hiszi alkalmazhatónak.

Montevillei Thierry ur, a legvállalkozóbb erdélyi selyemtenyésztők egyike, a nagy-szebeni országgyűlés elé a selyemtenyésztés érdekében közelebb emlékiratot terjeszt, melyhez részletes jelentés lesz csatolva a több országban gyűjtött tapasztalatairól. Mindkét irat közelebb, kézirattal helyett, 100 példányban kinyomatik. Az emlékiratban szerző a selyemtenyésztés érdekében négy felügyelőiséget indítványoz, melyek függetlenül a megyei, széki s kerületi hatóságoktól, csak egy felügyelő hatósága alatt állanak, ki megint közvetlenül a főkörmányszék alatt áll.

Az „Alkotmány-kérdés” megoldásának a zágrábi sugalmazott „Domobran” szerint csak három módja van. Az első a transactio a koronával, a reichsrath utólagos egyetértésével, az előadott feltételek mellett. A második az absolutismus, melyhez a korona a birodalom fenntartása és hatalmi állása tekintetéből nyúl ki kényszerülne, ha Austria népei ki nem egyezkedhetnének. A harmadik, ha azon „kronlandok”, melyek a birodalom mostani szervezését negálják, saját erkölcsi erejükkel fogva, cselekvőleg vagy szenvedőleg, a kormányt és a lajtantuli népeket igényeik elismerésére bírhatják. „Ha azonban a dualismus vagy foederalismus sikerül, véli a „Domobran”, a jelen európai viszonyok között Austria mint nagyhatalom többé nem állhat fenn.” Hát eddig miért állott fenn ugy?

A hivatalos prágai újság bécsi levelezője, ki a ministeriummal összeköttetésben áll, azt írja legközelebb, hogy a reichsrath összehívását egyelőre hat hónappal későbbre halasztják. E hír annál meglepőbbnek látszik, mivel csak napok multak el azóta, hogy a reichsrathnak nov. elején törtéendő összejutása jelentve lön. A „Pol. Corr.” ez ügyben tudakozódván, arról értesült, hogy a reichsrath ülészakának elhalasztásáról igenis volt szó az államministerium körében, de határozat erre nézve még nincs megállapítva.

Egy württembergi kőfaragó-mester Győrött barátságot kötött egy morvai születésű pinczérral, amaz ezt éjjeli szállására a „Nador” fogadóba meg is hívta, s elhatározták, hogy e hó 16-án hajnalban a vaspályán együtt elutaznak. Ugy is történt volna! A vaspálya közelében a pinczér zavarba lenni látszott, hogy társzját a Nadorban felejtette; megnézti és siessen szolt a württembergi. Ez azonban nem győzte várni amazt a jegyet kért, de csodálkozására nem vala képes kifizeteli, mert 333 frtnyi pénztől megfosztott. Világos lett nem csak a földön, de a jámbor württembergi fejében is az események miben volta. A pinczér Téthig ment, Téthen kocsi fogadott Papára. Az éber megyei pandurhad nagy nyomába ment s Városlődön tul a gombai csárdánál elfogta s jelenleg a városi börtönben ül. A szegény württembergi 17 forint hiánnyal visszakapta pénzét.

(Fejedelmi unatkozás következményei). Egy Kissingenben tartózkodó boroszlói fürdővendég érdekes esetet beszél az ottani idény fényszakából. Egy orosz grófnő, kinek neve — fha végződik, igen tekintélyes, mert igen gazdag, azonban nem igen kedves, mert föltötte fecsegő, minden reggel az ifjú bajor király sarkában volt s borbélyegényi fecsegéssel minden udjóságot elbeszél neki. Egy nap oda lép az orosz trónörökös és megmenti a fiatal királyt az unalmas mulatságtól. Hála legyen a császári beavatkozásnak — kiált fel a bajor — mely ezen megtámadás alól fölmentett. Erre azt mondja a trónörökös: „Félségedet egy orosz alattvalónő unfatta? Ez az illedék ellen van; majd megmondom atyámnak.” Másnap a kissingeni orosz körökben azon hír terjed el, hogy — off grófnőnek a császár parancsára a kedves fürdőhelyt el kell hagynia és hazatérnie. Az elutazás egy óra mulva lesz. A meghatározott órában egész Oroszország e kegyvesztett grófnő lakásához siet. Az óra megkondul, a szerencsétlen nő utikocsijába lép, vissza se tekint földieit csoportjára s szomorúan elhajt, mintha a vesztőhelyre menne. Nem volt egyetlen barát vagy barátinó, ki a távozonak csak egy istenhözadót is mert volna mondani. A legkisebb kézmozdulatot is úgy tekintették volna, mint az orosz főhatóság intézkedéseinek rosztalását.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. Belfastban f. hó 20-dika nyugotán telt el; azt hiszik, hogy a zavar-gások már megszűntek.

Az összes angol lapok fájálják ez eseményeket, de nem egyformán ítélnék rólok. A „Saturday-Review” e kiűrt fanatismus annak távolabbi indítóira, t. i. azon igazatokra viszi vissza, kik a hitfelekezeti gyűlöletből politikai üzletet csinálnak. A „Times” több más

lapokkal együtt kárhoztatja a belfasti városi hatóságok gyámoltalanságát, melyek nem képesek legyőzni oly felkelést, mely Angolországon kívül máshol mindenütt egy óra alatt elnyomtatott volna. Szerinte majdnem ugy látszik, mintha a hatóságoknak nem lenne erkölcsi bátorságuk komolyan föllépni a pórnép ellen, s mintha azok keblében is oly pártszakadás uralkodnék, mely erejüket s elszántságukat megbénítja. Az ily községi hatóságok a legszigorubb megrovást érdemlik a közvélemény, a kormány s parlament részéről. Egyébiránt — szerinte — a zavarok mindkét fele irlandi, s angolok közt ily örjögés lehetetlen lenne.

London, aug. 24. Palmerston lord Tivertonban Angolország békés politikáját védelmezé, s egyszersmind Lengyelország s Dánia irányában rokonszenvét fejezte ki. A nemes lord nagy lelkesüléssel fogadtatott.

Francziaország. Mint Turinból írják, marquis Pepolinak legújabb párisi küldetése Humbert korona-hercegnék Murat Anna hercegnővel házasságára vonatkozott. Hiszik, hogy Humbert herceg Párisból mint a szép hercegnő vőlegénye fog visszatérni, daczára annak, hogy Victor Emanuel e figyet nem igen pártolja.

A spanyol király Párisban léte alatti ünnepekre vonatkozólag írják, hogy Czartoryska hűnő kora halála (27 éves) mely árnyat vetett a 19-én St. Cloudban tartott táncvigalomra, ugy, hogy 2 órakor már az egész-nék vége volt. A 19-én d. u. beállott eső azon előintézkedéseket is megbiúsította, melyek a st. cloudi park fényes kivilágítása végett tettek. Ellenben 20-án igen szép idő kedvezett a nagyszerű versaillesi ünnepélynek. A császár s császárné, a spanyol király kíséretében, először a trianoni kerteket látogattak meg. 4 óra volt, midőn a cs. kocsi a versaillesi parkba érkeztek. A sétányok s gyepes térek akkor már tömve voltak nézőkkel. Ö felségeik, ezerszeres éljenekkel üdvözölve, megsemmelték a nagy szökőkutak játékát, s 6 órakor érkeztek a kastélyba. Az ebéd 7 1/2 órakor a Mars-salonban ment végbe, melyen egyedül a császári pár, a spanyol király s kísérete, Mathild hercegnő, Murat herceg, s a titkos tanács s a diplomatai testület tagjai vettek részt. 9 órakor kezdődött meg a „Psyche” előadása, a fényesen kivilágított színteremben. Ö felségeik 10 1/2 órakor távoztak el, midőn a zenekar által játszott tus jelent a tömegnek, hogy az éji ünnepély a parkban kezdetét veszti. A császár a rostély-lapukat kinyitni parancsolván, roppant tömeg töltött a park minden pontjára. 10 1/2 órakor, midőn a császár s a spanyol király megjelentek az üveg-csarnok erkélyén, a park zöld s vörös bengaljai tűzzel lön kivilágítva, mi megragadó látványt nyújtott. Erre megkezdődött a nagyszerű tűzjáték, mit Ruggieri rendezett. Az udvar a tábornagykor termén át tért vissza a palotába; a vacsora éjféltkor, a fényesen kivilágított üveg-csarnokban volt fölszolgálva. Reggeli 1 órakor hagyták el ö felségeik Versailles-t, a fényesen kivilágított st. cloudi sétányon áthaladva, utjukban a legmegelőbb éljenzésekkel üdvözöltek. Mint mondják, egy millióba került ez éji ünnepély.

Az „Ind. Belge”-nek Párisból írják, hogy Humbert piemonti koronahercegnék Murat Anna hercegnővel házassága már elhatározott dolog. Pepoli marquis már formaszerint megkérte a herceg részére a hercegnő kezét.

A „Constitutionnel” félhivatalosan megczáfolja azon közlést, mintha a császár legközelebb Ostzendebe fogna utazni.

A spanyol király aug. 21-kén hagyta el Páris-t s utazott vissza egyenesen Madridba, az igért chalonsi látogatás elmaradt. Elutazása előtt 25,000 frankot adott át a belügy-ministernek Páris szegényei közti kiosztás végett.

Páris, aug. 20. A „Courir du Dimanche” szerint Drouyn de Lhuys gróf a fiatal Coën ügyében Erőlyes jegyzéket menesztett Rómába. E jegyzék magyarázatán, az előtűnk levő lapok szerint, következőket írhatjuk: Egy Coën nevű, 11 éves, izraelita fiú, kit egy pár hónappal ezelőtt cipész-mesterség-tanulásra adtak szülei egy kath. mesterhez, állítólag többször nyilvánította többek előtt a keresztény vallás iránti előszeretét s az áttérésre való szándékát. Végre a katechumenek (térítő papok) házába került a fiú az áttérés végrehajtására nézve. Szülei, különösen édes anyja a fiúnak, mint mondják, mindent elkövetett, hogy fiához boesáttassék, a kétségeeséssel határos fajdalom kitörések közt kopogtatott, dörömbözött, kiáltozott az ajtóknál; de eredmény nélkül. E jelenetet több napon keresztül többször ismételve felőlült módra vándorogva keresztül az utcákat a Ghetto-tól (zsidó-városnegyed) a katechumenek lakáig; utoljára papai zsandarmok fogásába hurokoltak a csend s rendzavaró anyát. A férj s apa ez alatt a francia követséghez folyamodott; de ez sem tudván kedvező eredményt kieszközölni ez

újabb Mortara-féle ügyben, a dolgot a páris császári kormány elibe terjesztette.

Orosz- és Lengyelország. Régi szokás szerint Orosz-Lengyelországban aratás idején munkások hiányában katonákat is szoktak alkalmazni a mezei munkákra, mely végre bizonyos számú katonaság teljes fegyverzetben megy ki a mezőre, ott a fegyvereket gulába rakja, neki vetkezik s ugy lát a munkához. Folyó hó 12-én ilymódon szállt vala ki a Lublin és Opolja közti mezőre aratni 50 katona. Déli pihenésük ideje alatt, éppen midőn javában aludtak, egy felkelő csapat, több mint husz ember, megrohanja őket. Legelőbb is a fegyvereket foglalták el s rakták szekereikre, aztán támadtak meg az alvó katonákat, kik közül, mind a mellett, hogy a mint csak kitalt tőlük, védelmezték magukat kaszákkal és sarlókkal, 15 ember vértelt el.

Németország. A Neumünsterben összegyűlt városok gyűlése összhangulag következő javaslatot fogadott el: „Mintán a főpápok s a lovag-rend országos ügyünkben nyilatkozatra érzék magukat indítatva, Schleswignek a holsteini városok gyűlésére küldött követi, egy a schleswig-holsteini nép jogait képviselő tartományi gyűlés hiányában, részünkről szintén nyilatkozatra érzék magukat készítve. A nyilatkozatban kifejezett köszönethez, Schleswig-Holsteinnak Dániától teljes elválasztásáért, mi a német nagyhatalmak vitéz csapatjai által kivátozt ki, feltétlenül csatlakozunk; valamint az egyesült hercegségeknek, az önállóságot meg nem szűntető, Németországhoz s a meunyenin Németország érdeke kívánná, Poroszországhoz való csatlakozásának szükségét teljes meggyőződésből elismerjük. Ellenben egy ideiglenes kormány felállításában egy általában nem láthatunk alkalmas eszközt az elérendő célra nézve; sőt inkább attól félünk, hogy a tartomány bel- s külviszonyain minden oldalról óhajott mielőbbi rendezése ezáltal csak szükségtelenül késleltetik s veszélyeztetik. A rendezett állapot helyreállítása, meggyőződésünk szerint, legközelebből s mindenek előtt a tartomány által régóta elismert fejedelem, VIII. Frigyes hercegnék haladéktalan elismertetése által föltételeztetik.” Schleswig-Holstein 51 városa s mezővárosa közül 41 volt képviselve 81 követ által; köztük a nyugati szigetek is. Nem volt képviselve 2 schleswigi város s 5 mezőváros, valamint 2 holsteini város. Egy schleswigi város távirati uton csatlakozott a hozott határozatokhoz.

Mint a „Kr. Ztg.” írja Roon hadügy-minister, Napoleon császár meghívása folytán, a chalonsi táborba fog elmenni.

Hirszerint a hannoverai király szenvedő állapotban van.

A porosz király f. hó 25-kén 8 órakor hagyta oda Bécsot s Ischl-be utazott vissza. Bismark Bécsben maradt az alkudozások folytatása végett.

Berlin, aug. 26. A mai „Nordd. Ztg.” írja: A Bécsben folyt ministeri értekezések kiválókép a kereskedelmi politikára vonatkoztak, ennek bizonyosságul tekinthető Poroszország válasza az austriai júl. 23-ki jegyzékre, mely válasz azon óhajást fejezi ki, hogy Austria részletesen adja elő kívánalmait, hogy Poroszországgal hajlandó minden vizsgálat alá venni és a lehetséges feltételekbe beleegyezni.

A „Gen. Corr.” szerint a német nagyhatalmak és Dánia közötti végleges béke helyreállítására törekvő conferentia ülése folyó hó 25-kén, a második 26-kán tartatott.

Humbert fmg piemonti trónörökös Németországon keresztül utazva f. hó 22-kén este Monza gróf név alatt számos kísérettel Hamburgból Lübeckbe érkezett s egy órával később az Ellida gözzsel Koppenhágába utazott. A többek közt Baden-Badenben a porosz királynénál is tette udvarlását. Hazafelé térte-ben, mint írta volt, Párisba fog utazni. Ezen utazást egy érdekes házassági tervvel hozzák összeköttetésbe. A „V. Z.” párisi levelezője szerint ugyanis a herceg Murat Anna hercegnőt fogja nőül venni. Ezen házasság a párisi s turini udvarok közti kötélekek szorosabbra fűzésére fogna szolgálni; ugyanekkor a savoyai háznak egy Murat nővel házassága az olasz kormány Nápolyi érdekeit is előmozdítja, s habár Napoleon nem szándékozna is Murat Lucián herceg számára nagybátyja örökségét megszerezni, mégis hitelezni fog neki azon körülmény, miszerint ismét egy Murat-nőt láthatand Nápoly fölött uralkodni.

Törökország. A hercegovinaiaknak a törökökkel legutóbbi összeütközéséről a „Napredak”-nak f. hó 14-ről írják: „Novica-Cerovics, egy nyugalmazott senator, megtámadást intézett Kolasin ellen, hol 500 török esett el. A megtámadás azon okból történt, mivel a törökök felső-Kolasin megerősített helyen állt, Saravacól nem messze, egy ágyúház felállítását végett tettek készleteket, mi a moracai lakosokra s az uskok-okra nézve igen kellemtelen lenne. Luka-Vukalo-

*) Önk mily szerencsések e tekintetben. Mennyivel kedvezőtlenebb híreket kapunk minden oldalról! Szerk.

vics vajdára vonatkozólag azt közöltem, hogy ő a zubbai lakosokkal azon okból kelt föl a törökök ellen, mivel utóbbiak egy egészen roskadozó kincstári épület kijavításának ürügye alatt szintén ágyu-bázat akartak felállítani. Vukalovics azonban, ki már megunt a szüntelen ismétlődő török szerződés-megszegéseket, s a szegény rajáh-kon elküvetett erőszakosságokat, ezt nem tűrhette el. Mindez nagyobb mérvű elkeseredést szült, s felkelésre adott alkalmat.

Portugal. Mint Lissabonból f. hó 22-ről jelentik, a zárdák helyreállítására vonatkozó kormányi czáfolat szövege csupán azt jelenti ki, hogy a zárdák nem fognak dictatori módon állíttatni helyre.

Amerika. Uj-York, aug. 12. A confederáltak átadták Gaines erődöt, Mobileban; Gowell erődöt pedig a levegőbe röpítették. A dél államiak hadihajói részint elmerítették, részint elfogattak.

Mexicoi tudósítások szerint Juarez s part-

hívei a francia-mexicoi csapatok közeledtével, Saltillót elhagyták. A Juarez által Texasban üjronczozott csapatok naponként szökődnek, mivel nem kapják ki zsoldjukat. Elégnek tartják teljhatalmat adni nekik arra, hogy utközben rabolhassanak. A juaristicus csapatok egy része elhagyá Aquamovát, hogy Parrasba menjen, hol a császársághozi csatlakozását nyilváníta. Juareznek utolsó rendes csapatjai eképp vannak szétszórva: Saltillóban 130, Galeanában 300, s Montereyben 1000 ember.

A „France” mexicoi tudósításai szerint, a francziák Durangót ellentállás nélkül megszállották. Uruga tábornok, a parancsnoksága alatt állott 5000 emberrel, bódolatát nyilváníta Marquer tábornok Zitamarónál nagy győzelmet vívott ki. Ez alkalommal Elizondo ezredes megöltet.

Miksa császár Ramirez külgügyminiszterre nevezé ki. Továbbá bizottmányok nevezettek ki, közigazgatási törvényjavaslatok kidolgozása végett. A pénzügyi bizottmány egy, maga a

császár által kidolgozott program szerint kezdé meg működését. A császár minden vasárnap 1 órakor nyilvános audientiákat adand, úgy, hogy minden mexicoinak jogában áll, a császár elé terjeszteni panaszait. Továbbá rendeletet adott ki az iránt, hogy a nagy piacon a mexicoi függetlenség hőseinek szobor emeltessek, ugyanazon márványból, melyből a nép ő felségeik tiszteletére akart diadalívet állítani föl.

Ujabb. London, aug. 23. A „Times” új-yorki levelezője azt írja, hogy a Chichagóban gyülesező demócraták egy békés hajlamú elnök-jelölt iránt értekeznek. Megállapodás történt, hogy fegyverszünet kötéssé s a demócraták egyetemes conventioa hívassanak össze.

Bécs, aug. 26. A béke tárgyalások Bismark kívánságára megkezdettek. Részt vesznek: Rechberg, Brenner, Bismark, Werther, Quade és Kaufmann, Ples-

sen nem leendő jelen az értekezleten, hanem csak azon kívül fog tanácsa igénybe vétetni. Bécs, aug. 25. Hír szerint a hercezségekben felállítandó ideiglenes-kormány tervével felhagytak. A fejedelmi értekezlet egyezmény létrejötte nélkül fejeztettek volna be.

Bécs, aug. 27. Az itteni francia követ Grammont hg. utasítást vett, hogy készen álljon arra, miszerint szeptember első napjain Napoleon hívására Baden- Badenbe mehessen. (P. L.)

— Uruga meghódolása nem valósult.

— Ischl, aug. 26. Porosz király ő Flgema délután fél 5 órakor innen Salzburgba utazott.

— Páris, aug. 25. Illetékes körökben ujabbon ismét arról beszélnek, hogy Napoleon császár legközelebb újszerű Baden- Badenben a porosz királylyal.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Sz. 4490—1864

(215)

(1—3)

Hirdetmény.

Melynélfogva közhírré tétetik, miként a szamosfalvi összes birtokosság arányosított, és a községével egyesített korezmárlási joga f. évi Sz. Mihály napján kezdődőleg 3 egymásután következő évekre f. évi **szepember 12-én** reggeli 9 órakor ezen nemes megye házánál tartandó nyilvános árverés útján haszonbérbe ki fog adatni. A haszonbéri feltételek addig is megláthatók a főjegyzői irodában. Mi is a haszonbérleti kívánók tudomására ezennel közhírré tétetik

Kolozsvárt, aug. 24-én 1864.

Kolozsmegye Tisztségétől.

NEM HIVATALOS.

(216)

Dészkaár leszállítás.

(1—3)

A hesdái köz-havasakban, **Szeptember 1-ső napjától kezdve**, a dészkaár újból alább szállítatik; még pedig leszen:

1) 1 szál 8" széles — 1" vastag	12 kr.
2) 1 szál 9" széles — 1" vastag	14 kr.
3) 1 szál 10" széles — 1" vastag	16 kr.
4) 1 szál 11" széles — 1" vastag	18 kr.
5) 1 szál 12" széles — 1" vastag	20 kr.

Ezen dészkaágyról bővebb fölvilágosítást kaphatni: Szent-Lászlón, a Havas-igazgatóságnál.

(213)

Kiadó Szállások.

(2—3)

K-Magyarutczában a kellemes fekvésű **Radnotfay-féle** házánál, földszint, és az emeleten. Értekezhetni ügyvéd Rucska Jánossal b. hidutczában 293 sz. alatt.

(210)

Haszonbér.

(3—3)

Báró Bánffy Zsigmondné gr. Bethlen Anna **gáldtői** birtoka egészben, vagy részletekben haszonbérbe kiadó 29-dik sept. 1864-től fogva. Értekezni lehet róla a tulajdonosnénál személyesen Kolozsvárt külső-magyarutca Dietrich-házánál, vagy bérmentes levél által.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden, **Sindel Károlynál** Brassóban

kapható:

Szünnapi kirándulás Erdély nyugati hegyei közé.

Honunk ifjúsága számára. Irta **Ompolyi**. Öt tájképpel. Ára 60 kr. o. é

Róma és a római birodalom történetei.

Lamé Fleury után magyarítá Szabó György, tanár. Két rész két kötetben 2 frt.

Az erdélyi muzeumegylet évkönyvei.

I-ső kötet: (1860—61. 4-rét 26. 158 l.) 1 frt 70 kr.

II-dik kötet: 3 rajztáblával. (1862—63. 4-rét 147 l.) 1 frt 60 kr.

Erdélyi történelmi adatok.

Szerkeszti és kiadja gróf Mikó Imre, 4 kötet 1855—1862 n. 8-rét (XXXI, 368. IV, 400. II, 357. XIV, 373 lap) a négy kötet ára 6 frt. 80 kr.

Kelet tündérvilága

vagy

Szaif Züliázán szultán.

Arab rege. **Aly bey** után fordította **Orbán Balázs**. Két rész egy kötetben köte 2 frt. Díszkiadás, 4 könyomatu képpel, 3 frt.

Erdély a rómaiak alatt.

Kütfők nyomán írta Wass József, kegyes szerzetbeli áldor, gymnasiumi tanár, s a magyar tudományos akademia levelező tagja. Az Erdélyi Muzeum-Egylet által a Haynald-díjjal jutalmazott pályamunka. Erdély térképével. Ára 1 frt 50 kr. osztr. értékben.

Történelmi gyöngyök.

Gyűjtés s betűrendes sorba raká Kiss Mihály, unitárius esperes és árkosi pap. Ára kemény kötésben 1 frt 60 kr.

Származtató philosophia tanfolyama.

Tanuló növendékeknek kézikönyvül, de egyszersmind tanultaknak is elmékedési tárgyul, azonban minden mivel magyar embernek is érthető olvasmányul. Irta Mihályi Károly r. tanár a nagy-nyedi főtanodánál.

Első kötet. Az egész tanfolyam első és második könyve. Ára 1 frt 40 kr.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

A Heidelbergi káté értelmezése.

Tanítványai számára és magán használatra írta Zombori Gedő tanár.

Ára köte 28 kr.

„Osztrák postaügy” kézikönyve.

Irta Reisenhoffer Rudolf, cs. kir. postaigazgatósági fogalmazó. Ára e 20 ivre terjedő 8-adrét alaku kötetnek 2 frt o. ért.

E mű, mely igen tüzetes, és szorgalommal van írva, nem csak hazai irodalmunk lényeges házagát tölti be, hanem egyszersmind benne az általánosságot oly practicus kézikönyvhez juttatá, melyből minden a postai ügyekben felmerülhető esetekre nézve kielégítő utasítás merithető, mint melyről bátran állithatni, hogy szerző e részben hasznos szolgáltatott tett.

Tartalmát illetőleg, két részből áll, melyek elseje az administratív, másika pedig a kezelésszaki szolgálatot tünteti előnkbe.

Nem kevés érdeklél bir egyszersmind az olvasóra nézve az abban foglalt összes postai-összefüggés; valamint a törvénytudónak, historikusnak, geographusnak és statistikusnak érdekes momentumokat szolgáltat.

A Kosztolányi hölgyek.

Történeti regény, két kötetben. Irta **P. Szathmáry Károly**.

Ára 2 forint o. ért.

Tartalom: I. KÖTET: I. A pünköszt királynő. II. A rabló és zsákmánya. III. A fehér holló-szárny története. IV. Egy eszme s egy szó a maga idejében. V. Az agg vadász története. VI. A jó madarak fészke. VII. Agatha és László. VIII. A vén Márkus. IX. Felfedezett menhely.

II. KÖTET: I. Rabló és hazafi. II. A védangyal. III. Az ezüst lovag. IV. A kakuk fészkeben. V. A nyomorultak. VI. Nincs szabály kivétel nélkül. VII. A tapolesáni harangozó. VIII. A zuhatagnál. IX. Három est. X. Rafael.

Elv és előítélet.

Regény a magyar társadalomból. Irta Halmágyi Sándor. Ára 1 frt 80 kr.

Rendszabályok, törvények és utasítások

az erdélyi ev. ref. fő- és középtanodák számára. Toldalécul az 1861-diki

Szervezeti javaslatához. Ára 30 kr. o. é.

Ingyen tanító francia nyelv-mester. A francia nyelvet szintoly könnyen, mint alaposan megtanulni kívánó magyar ifjaknak ajánlja Brassai Sámuel. I. rész. Az alap- és bővített egyszerű mondat. (A Kékkönyvtár XIV. füzeté.) Ára 1 frt 60 kr.

A föld egyes részeinek földirati ismertetése. Brassai Sámuel kéziratából újabb adatok szerint kiadta Kovács Antal. Ára 45 kr.

A vegytan iskolája Dr. Stöckhardt után dolgozta Berde Áron természettudományok tanára és a magy. tud. akademia I. tagja. Második átdolgozott kiadás. Ára 2 frt o. é.

Görög régiségtan (antiquitas graeca) a tanuló ifjúság számára írta Garda József. Ára 50 kr.

Szent történetek az ó és új szövetségéből bibliai mondatokkal szerkesztve. Iskolai használatra írta **Turbucz Ferencz**, dézsi kiseddóvó. A szövegbe nyomott számos fametszetekkel Kemény kötésben 30 kr.

Népszerű A B C és Elemi olvasókönyv fin és leány gyermekek számára. Irta Tóth Tamás kolozsvári ev. ref. tanító. Ára 16 kr.

Györke historiája erdélyről 2 képpel VI-dik javított kiadás. Ára 16 kr.

Erdély történelme. Alsóbb rendű iskolák számára. Szerkeszté Matusik nép. János, kegyesrendi tanár s a m. k. természettudományi társulat rendes tagja. Keményen köte 60 kr.

Képek a természetből. A felferdült növendékeknek Wagner Ármán után felmutatja Kovács Antal. 10 könyomatu képpel. Ára 1 frt.

Szervezeti javaslat, az erdélyi ev. ref. főtanodák rendezésére. Bizottsági megállapítás nyomán dolgozva Gáspár János tanár által 1861. 8-rét 116 lap. Ára 60 kr.

Erdély földrajza az alkotmányos köz-igazgatási felosztás szerint. Alsóbbrendű iskolák számára szerkeszté MATUSIK NÉP. JÁNOS kegyes tanítótrendi áldor és tanár, r. k. lyceumi könyvtárőr, s a m. k. természet tudományi társulat rendes tagja. (Egy színezett térképpel.) Ára 40 kr.

Rajzminták, fiatal gyermekek számára. Angol előkép után szerzé Brassai Sámuel. II-dik kiadás 1856 8-rét 53 lap és 475 ábra 1 frt.

Számító Socrates. Fejbeli számvetés gyakorlati kérdésekben. Angol mintára, hazai tárgyakhoz és viszonyokhoz alkalmazva. III. képtáblával. IV-ik kiadás. Irta Brassai Sámuel 1860. 8-rét XIV. 166 lap 70 kr. köte 90 kr.

A kis Andor és Zoltán könyve. Elemi magyar Olvasókönyv. Mindkét nemű népiskolák I-ső és II-dik osztályainak számára írta Pánczél Ferencz. Tizenkét csinos fametszettel. Ára kemény kötésben 50 kr.

Állattan elbeszélő modorban és versben, népiskolák számára készíté Pánczél Ferencz.

I. rész: Honi házi állatok, ára 16 kr.

II. „ Honi vad állatok, ára 30 kr.

Magyar Román-nyelvten A románul tanulók számára. Szerkesztette Fekete János (Negrutiu) balázsfalvi göröggyesult érseki székesegyház korlátnok kanonok. Második, átdolgozott kiadás. Ára 1 frt. 20 kr. o. értékben.